

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

38. An quando inferior dispensat in lege Superioris potest imponere aliquod onus ei, cui dispensatur? Et quid, si Episcopus dispensat super aliqua irregularitate orta ex delicto? Et an quando ipsemet ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76359](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76359)

de verdad no la viese, toda via valdria la dispensacion, como seria en la ley de ayuno, como dice Azor. *Es la razon; porque conviene assi al buen gouerno para quitar escrúpulos; y desta manera se cree que tienen los Prælados inferiores potestad para dispensar: porque como es cosa moral, no ha de consistir en indispensable; y es dnda el subdijo se al de suetar al iuzio del superior, como queda dicho.*

RESOL. XXXVIII.

An quando inferior dispensat in lege Superioris, possit imponere aliquod onus cui dispensatur?

Et quid si Episcopus dispenset super aliqua irregularitate orta ex delicto?

Et an quando ipsemet legislator dispensat in lege sua, tunc, si dispensatio non est debita, sed gratia, possit imponere aliquod onus cuius quo dispensat? Ex p. 8. tr. 1. Ref. 22.

§. 1. **N**egatiuam sententiam tenent Doctores, quos citat, & sequitur Castus Palau tom. 1. tract. 3. disp. 6. punct. 10. num. 4. vbi sic ait: Quod si dispensans inferior legislator sit, & in lege superioris tibi concedit dispensationem, probabilis existimo non posse sub onere aliquo, & pecuniaria multa illam concedere. Sic Sotus 4. dist. 28. quest. 1. art. 2. vers. 6. his. Ludouicus Lopez 2. part. instruct. de matrim. cap. 39. §. sed si quis. Thomas Sanchez lib. 3. de matr. disp. 10. num. 9. & lib. 8. disp. 14. a num. 2. Ioannes Sanchez in select. disp. 54. num. 40. Probatur, quia ad illud onus, & pecuniariam multam obligari non potest ex contractualiã redolere simoniam, si ob dispensationem tibi concessam in lege imponeretur obligatio pretio æstimabilis. Neque etiam ex lege præcedenti obligari potes, quia inferior non valet legem præexistentem ad aliam materiam extendere, neque de nouo legem, aut præceptum imponere. Vnde enim constat talis potestas.

2. Quod si dicatur a legislatore illam habere, eo quod debet præsumi legislatorem concedere potestatem dispensandi in lege, proxi melius ipsi videbitur, absolute, vel miscendo computationem. Negamus id posse præsumi, aliã præsumi potest datam esse potestatem inferiori commutandi superioris legem, in aliquod opus piũ, quoties viderit subdito conuenientius esse. Quocirca inferiori Prælo solum committitur potestas relaxandi legem causa iusta intercedente: at subrogandi loco illius aliam, nullo modo. Ita Palau; cui adde Sancium in selectis, disputat. 54. num. 40. Fillucium tom. 2. tract. 10. part. 1. capite 5. numer. 21. & alios penes ipsos quibus ego libenter adharco.

3. Nota tamen affirmatiuam sententiam docere Syluestrum, Amillam, Tabienam, Angelum, & alios Doctores, quos adducit Merolla tom. 2. disput. 4. cap. 6. dub. 12. num. 216. sed ipse merito ibi negatiuam sententiam docet. Nec obstat dicere, quod ex nostra sententia sequeretur, omnes Prælatos, seu iudices Ecclesiasticos esse damnandos, qui dispensantes in aliqua lege Pontificis in casu eis permisso, imponunt aliquam multam pecuniariam per modum cuiusdam contumationis. Respondeo, esse non damnandos; tum quia inantuntur sententiã probabilis grauissimorum Doctorum, dicentium, id esse licitum. Et ad rationes pro nostra sententia adductas, possit responderi, id posse prædictos Prælatos ex tacita commissione Pontificis. Nam eo ipso, quod Episcopis, tanquam ordinatis ea potestas conceditur, censetur etiam concessum, vt vel integrè dispensent, vel aliqua commutatione admitta.

4. Limitatur nostra sententia, nisi Episcopus dispensaret in aliqua irregularitate orta ex delicto: tunc enim posset imponere aliquod onus ei cum quo dispensat, non per viam commutationis partialis, sed in penam delicti. Quando verò ipsemet legislator dispensat in lege sua: tunc si dispensatio non est debita, sed gratia, poterit imponere aliquod onus ei cum quo dispensat, vt colligitur ex cap. licite de ser. Quia, cum non teneatur legem relaxare, poterit illius obligationem in alia materia subrogare. Secus verò si dispensatio est debita, onus imponi non potest, Ita Ioannes Sanchez disputat. 54. select. numer. 40. & alij, sed vt dixi, negatiuam sententiam sequor.

RESOL. XXXIX.

An dispensatio inferioris in propriis legibus absque causa sit valida?

Idem dicendum est, quando Superior, vel æqualis Successor dispensat absque causa in lege inferioris, vel æqualis prædecessoris: Et quid si Episcopus in Synodo Diocesana, vel Archiepiscopi in Synodo provinciali dispensant sine causa?

Et quid de Legato Apostolico, qui plenam habet à Pontifice potestatem, an prouide eius dispensatio sine causa etiam data sit valida? Et additur Episcopum regulariter loquendo non posse dispensare sine causa in sua lege, quando illa transisset in contractum. Ex parte octaua, tractatu tertio, Resol. 26.

§. 1. **Q**uoad primum respondeo: validam esse illam dispensationem, quia militat eadem ratio, quæ in Pontifice respectu suarum legum, tunc enim non dispensat in voluntate aliena, sed in propria, à qua sola vim habent leges illæ. Et hanc sententiam sustinent Panormitanus in cap. at si clerici, §. de adulteris, num. 10. de iudic. & ibi Decian. in noua edit. num. 98. Felinus num. 6. Alexander de Neuo num. 16. Angelus verb. Beneficium, num. 22. Syluester verb. Dispensatio, quest. 13. num. 19. Nauarr. in summa cap. 25. n. 74. & cap. fin. n. 4. de simon. Azorius l. 5. institui. moral. cap. 15. quest. 3. Salas de legibus, disput. 20. sect. 4. num. 47. & alij quos refert, & sequitur Sanchez lib. 8. de Matrimon. disputat. 17. num. 27. qui bene addit num. 28. cum Nauarro in summa, prælat. 9. num. 15. & Suarez tom. 4. in 3. part. disput. 56. sect. 2. num. 11. idem dicendum esse, quando superior, vel æqualis successor dispensat absque causa in lege inferioris, vel æqualis prædecessoris. Quia in voluntate superioris est quando eminenter inferioris voluntas, & successor æqualis reputabatur quasi eadem persona, ratione eiusdem officij.

2. Et idem, præter Doctores citatos hanc sententiam tenet cum aliqua limitatione etiam Granadus in tract. 3. part. 2. disputat. 17. sect. 3. num. 27. vbi sic ait. Inferur validam esse dispensationem, quam sine causa exhibet Prælati superioris legi inferioris, quando simpliciter, & absolute est inferior? vt sunt Episcopi comparatione Summi Pontificis, & Synodus comparatione Episcopi; habet enim cuiusmodi Prælati plenam authoritatem erga subditos sui inferioris. Secus verò dicendum est de Archiepiscopo respectu legum Episcopi suffraganei, quia non est absolute superior, sed solum in quibusdam casibus, Similiter nullus Episcopus dispensare potest valide sine causa in legibus Concilij Provincialis: hoc enim constat ex multis Episcopis, quorum authoritas maior, & suo modo superior est auctoritate superiorum

Sup. hoc in fra in tr. 4. Ref. 7.

Sup. hoc in fra in Ref. 41. recurre in principio

Sup. hoc in fra in Ref. 41. recurre in principio